

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΥΚΟΥΡΕΝΤΖΟΥ**
g.lykourantzou@realnews.gr

Σταθερά και ανησυχητικά υποχωρεί η εμπιστοσύνη των πολιτών προς την εκλογική διαδικασία, με την Ελλάδα να έχει «χάσει» μέσα σε δύο δεκαετίες περίπου 2,3 εκατομμύρια ψηφοφόρους.

Τα στοιχεία παρουσιάστηκαν την περασμένη Τρίτη από τον υπουργό Εσωτερικών, **Θοδωρή Λιβάνιο**, κατά τις εργασίες του Συνεδρίου του European Consortium for Political Research, το οποίο διεξήχθη στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και αποτελεί το μεγαλύτερο Συνέδριο Πολιτικής Επιστήμης στην Ευρώπη. Σύμφωνα με αυτά, από τα 7,57 εκατομμύρια πολίτες που προσήλθαν στις εθνικές εκλογές του 2004, μόλις 5,27 εκατομμύρια συμμετείχαν στον δεύτερο γύρο του 2023. Με απλά λόγια, μέσα σε 20 χρόνια απομακρύνθηκε από την κάλπη ένα επιπλέον 30% του εκλογικού σώματος. Η αποχή έχει «εγκατασταθεί» στο κέντρο του πολιτικού σκηνικού, προκαλώντας έντονη ανησυχία σε όλο το πολιτικό φάσμα, ενώ το γεγονός ότι σε συγκεκριμένες επαγγελματικές και ηλικιακές ομάδες εντοπίζεται «έκρηξη» αποχής υπονομεύει την αντιπροσωπευτική δημοκρατία.

Δημογραφικό

Σε αυτή την εξίσωση καταλυτικό ρόλο φαίνεται πως παίζει το δημογραφικό πρόβλημα, το οποίο ρίχνει βαριά τη σκιά του και στην απώλεια εκλογέων. Η Ελλάδα της δεκαετίας του 2000 διαφέρει πολύ από την Ελλάδα του 2020. Ο πληθυσμός μειώθηκε κατά σχεδόν μισό εκατομμύριο μέσα σε 20 χρόνια, ενώ η μέση ηλικία αυξήθηκε σημαντικά. Ο αριθμός των εγγεγραμμένων μπορεί να ήταν σχεδόν ο ίδιος τόσο το 2004 όσο και το 2023, όμως δεν θα πρέπει να παραλείπεται ότι η εκκαθάριση των εκλογικών καταλόγων οδήγησε σε μείωση του αριθμού των εγγεγραμμένων κατά 450.000 ψηφοφόρους, στοιχείο το οποίο θα φανεί στις επόμενες εκλογές. Οι νεότερες γενιές είναι λιγότερες, γεγονός που από μόνο του μειώνει αριθμητικά το εκλογικό σώμα. Παράλληλα, η μεγαλύτερη ηλικιακή ομάδα παρουσιάζει μεν μεγαλύτερη προσήλωση στις κάλπες, αλλά δεν επαρκεί για να ισορροπήσει τις απώλειες.

Την ίδια ώρα η οικονομική κρίση που ξέσπασε το 2009 οδήγησε περισσότερους από 500.000 νέους, μορφωμένους ανθρώπους στη μετανάστευση. Για πολλούς από αυτούς η σχέση με την Ελλάδα περιορίστηκε σε οικογενειακές επαφές, αφήνοντας πίσω τους το δικαίωμα ψήφου, που ήταν ανέφικτο να ασκηθεί από το εξωτερικό. Το brain drain έπαιξε καθοριστικό ρόλο. Η απαγόρευση, μέχρι το 2019, άσκησης εκλογικού δικαιώματος για τους απο-

«Χάθηκαν» 2,3 εκατομμύρια ψηφοφόροι σε 20 χρόνια

Οι αιτίες της απομάκρυνσης των πολιτών από τις κάλπες και τα πέντε μέτρα που μπορούν να σταματήσουν το φαινόμενο-«βόμβα» για τη δημοκρατία

ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Σχεδόν 6 στους 10 φοιτητές και 4 στους 10 ανέργους και ελεύθερους επαγγελματίες απείχαν από την τελευταία εκλογική αναμέτρηση. Δεν πήγαν να ψηφίσουν περισσότεροι από τους μισούς στις ηλικίες μέχρι 44 ετών

δήμους από τον τόπο κατοικίας τους αλλά και οι πολλοί περιορισμοί από το 2019 και εντεύθεν, οπότε και δόθηκε η δυνατότητα, αποτέλεσαν ανασταλτικούς παράγοντες για τη συμμετοχή των αποδήμων στα κοινά. Είναι χαρακτηριστικό ότι ακόμα και μετά την ψήφιση της διάταξης για την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος από τον τόπο μόνιμης κατοικίας, μόλις 18.000 απόδημοι ψήφισαν στις εκλογές του 2023.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του υπουργείου Εσωτερικών, η συμμετοχή είναι υψηλότερη όταν ισχύει το σύστημα της ανοιχτής λίστας, του σταυρού δηλαδή, ο οποίος αφενός δίνει στον πολίτη μεγαλύτερη ελευθερία επιλογής και αφετέρου συντηρεί μια παραδοσιακή προσωπική σχέση πολλών ψηφοφόρων με τον υποψήφιο. Αντίθετα, οι κλειστές λίστες ενισχύουν το αίσθημα

απόστασης από την πολιτική και την αποχή.

Η εκλογική συμπεριφορά διαφοροποιείται έντονα ανάλογα με την ηλικία, το εισόδημα και την εκπαίδευση. Νέοι άνθρωποι με χαμηλή οικονομική ασφάλεια, άνεργοι και φοιτητές είναι οι ομάδες με τη μεγαλύτερη αποχή. Το ίδιο ισχύει και για ελεύθερους επαγγελματίες, που το 2024 κατέγραψαν πτώση συμμετοχής άνω του 40% σε σχέση με το 2023.

Οι εθνικές εκλογές του 2023 είναι ορόσημο. Μέσα σε έναν χρόνο, από τον πρώτο γύρο των εθνικών εκλογών του 2023 μέχρι τις ευρωεκλογές του 2024, οι οποίες μάλιστα ήταν με σταυροδοσία, η αποχή αυξήθηκε κατά δύο εκατομμύρια ψηφοφόρους. Συγκεκριμένα, από τους 6.061.040 πολίτες που ψήφισαν στις εκλογές του Μαΐου του 2023, στις ευρωεκλογές του 2024 ο αριθμός μειώθηκε στους 4.062.095 ψηφοφόρους.

Αποκαλυπτικά είναι και τα στοιχεία ανά επαγγελματική ομάδα. Οι φοιτητές πανεπιστημίου μειώθηκαν κατά 56,7%, οι ελεύθεροι επαγγελματίες κατά 44,3%, ενώ οι άνεργοι κατά 46,8%. Στον αντίποδα μόλις 8,7% ήταν η μείωση συμμετοχής των συνταξιούχων.

Η αποχή κατανέμεται σχεδόν ισομερώς ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες, με το πρόβλημα να εντοπίζεται κυρίως στις ηλικίες κάτω των 44 ετών. Στις ευρωεκλογές ψήφισε λιγότερο από το μισό αυτής της κατηγορίας σε σχέση με τις εθνικές εκλογές.

Γεωγραφικά, η νότια Ελλάδα -Κρήτη, Πελοπόννησος, Αιγαίο- παρουσιάζει μεγαλύτερη αποχή από τον Βορρά και την Αττική.

η άποψη

του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΜΑΥΡΟΥ***

*Διευθύνοντας
συμβούλου
της MRB Hellas

Αδιαφορία ή ψήφος δυσπιστίας

ΠΟΛΥ ποσοτική ανάλυση έχει γίνει για την αποχή από τις εκλογές, η οποία μεγαλώνει με ραγδαίους ρυθμούς, γεγονός άκρως επικίνδυνο για τη δημοκρατία. Ωστόσο, αυτές οι αναλύσεις στηρίζονται κυρίως σε παρατηρήσεις ορθολογικής συμπεριφοράς π.χ.: α) επαγγελματικές ομάδες, β) δημογραφικά χαρακτηριστικά (π.χ. φύλο, ηλικία), γ) γεωγραφικές περιοχές κ.λπ.

Και από την άλλη, στην καλύτερη των περιπτώσεων η πολιτεία οδηγείται σε διαδικαστικές βελτιώσεις: α) επιστολική ψήφος, β) ηλεκτρονική ψηφοφορία, γ) ψήφος αποδήμων, δ) προσβασιμότητα εκλογικών τμημάτων, ε) δημοκρατία στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης κ.ο.κ. Δυστυχώς, όμως, υπάρχουν σημαντικά ποιοτικά δεδομένα που κρατούν τους πολίτες μακριά από τις κάλπες. Από την πρόσφατη μελέτη (Αξίες των Ελλήνων - 2025) για τη ΔΙΑ-

ΝΕΟΣΙΣ/MRB δημιουργείται μια εικόνα που φαίνεται ότι οι πολιτικοί και κοινωνικοί δρώντες της χώρας θα πρέπει να αντιμετωπίσουν το θέμα της αποχής περισσότερο ποιοτικά, όταν α) 48% των Ελλήνων πιστεύει ότι οι υπεύθυνοι/αρμόδιοι των εκλογών δεν είναι αμερόληπτοι - 64% στους 18-24 ετών, 55%-65% στη βόρεια Ελλάδα, 56% στην Αρστέρα, β) 38% των Ελλήνων πιστεύει ότι δεν προσφέρεται στους ψηφοφόρους μια πραγματική επιλογή στις εκλογές «για τη ζωή τους» - 51% στους 18-24 ετών, γ) 31% των Ελλήνων δεν πιστεύει ότι οι ψήφοι καταμετρούνται με δίκαιο τρόπο - 48% στους 18-24 ετών, 39% στους 25-34 ετών, 47% στη Θεσσαλονίκη, 46% σε όσους δεν δηλώνουν πολιτική τοποθέτηση. Η αποχή λοιπόν ενδέχεται να μην είναι αδιαφορία, αλλά ίσως η πιο πικρή ψήφος δυσπιστίας προς τη λειτουργία της δημοκρατίας μας.